

ЦЕНТЪР ЗА
ИЗСЛЕДВАНЕ НА
ДЕМОКРАЦИЯТА

Политиките за нисковъглероден преход на българската енергетика

Съобщение до медиите

Енергийната и климатичната политика на България все още страда от липсата на ясно дефинирани дългосрочни цели и прозрачна регулаторна рамка. Това повишава икономическата уязвимост на държавата и подкопава осъществяването на политиките за преход към въглеродна неутралност до 2050 г. Текущата енергийна криза, която допълнително се влошава поради войната в Украйна, повишава нуждата от актуализирана стратегия за енергийна и климатична сигурност, насочена към подобряването на енергийната независимост, както и понижаване [ролята на изкопаемите горива](#) за регионалната икономика. Големите инвестиции във възобновяемите енергийни източници до 2030 г. могат да ограничат увеличението в цените на електроенергията до 13% само, но ако затварянето на въглищните електроцентрали бъде отложено, скокът може да достигне повече от 50% заради високите цени на квотите за въглеродни емисии.

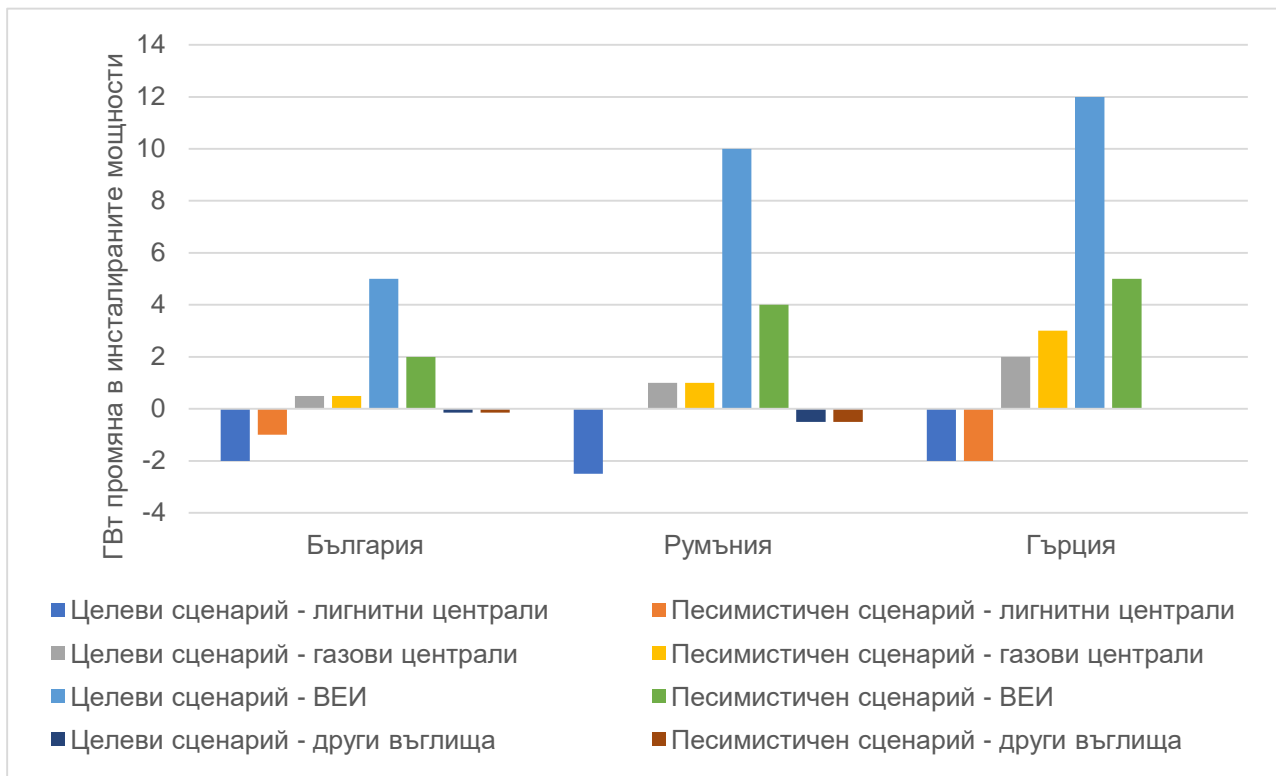
България ще трябва да трансформира енергетиката си през следващото десетилетие, като постепенно преустанови производството на електроенергия от въглища и засили инвестициите във ВЕИ. Целите на страната за дял на ВЕИ в крайното енергийно потребление не са достатъчно амбициозни. Стратегията за насърчаване на ВЕИ технологии трябва да се промени заедно с преразглеждането на [Интегрирания план за енергетика и климат](#) през 2023 г. и [осъвременяването на работния документ за Дългосрочната стратегия за декарбонизация](#) до средата на 2022 г.

Това са част от основните заключения, обобщени от Центъра за изследване на демокрацията в анализ, който представя различни сценарии за технологични и политически иновации за енергиен преход на Югоизточна Европа (ЮИЕ), разработени заедно с водещи европейски енергийни институти. Анализът беше представен по време на кръгла маса на 28 април 2022 г., организирана съвместно с Фондация „Фридрих Еберт“.

В дискусиата, освен експерти от Центъра за изследване на демокрацията, се включиха още **Борислав Сандов**, заместник министър-председател по климатични политики и министър на околната среда и водите, **Ивайло Мирчев**, заместник-председател на Комисията по енергетика към Народното събрание, и **Станислав Андреев**, управител на консултантската компания „ЕнЕфект Консулт“.

В анализа са разгледани два основни сценария, *песимистичен* и *целев*, които обуславят различна времева рамка за извеждане на въглищните централи от електроенергийната система. По-бързото затваряне на въглищните мощности ограничава повишението на цените на електроенергията и улеснява навлизането на ВЕИ.

Фигура 1. Промяна в електроенергийния микс на България, Румъния и Гърция до 2030 г. при двата сценария

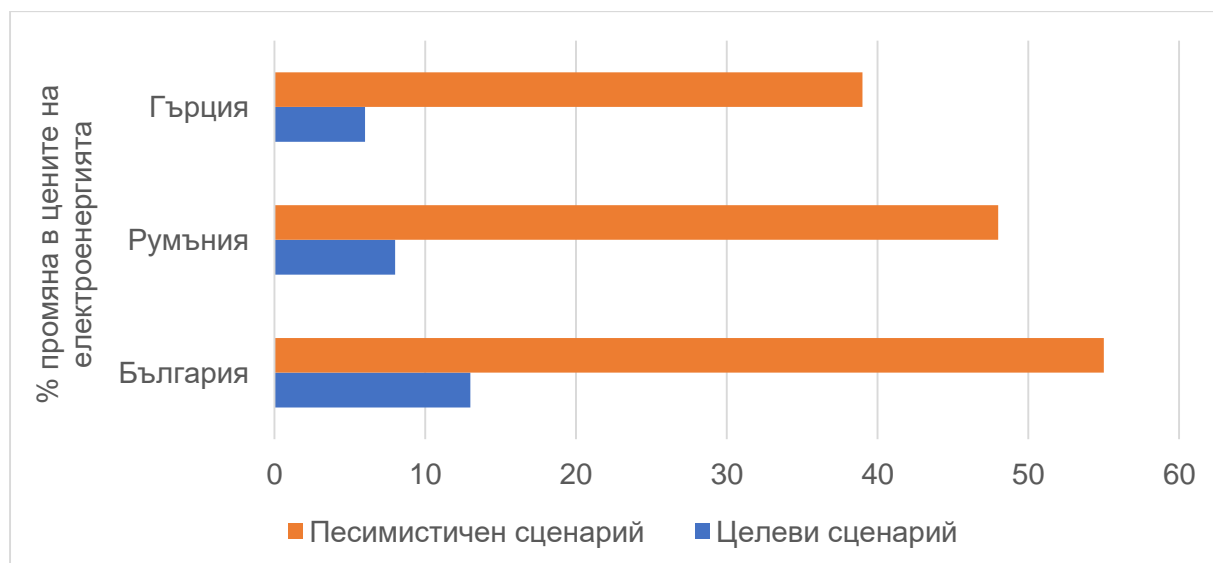

Източник: Центърът за изследване на демокрацията на базата на данни от Aurora Energy Research.

Природният газ ще изиграе ограничена роля за осигуряване на енергийния преход поради структурата на електроенергийните пазари на ЮИЕ, които се характеризират с разнообразие на източниците на енергия, включително наличието на големи ядрени и водоелектрически централи. Друга причина е, че инвестициите в природен газ не само повишават рисковете пред енергийната сигурност, свързани със зависимостта от внос най-вече от Русия, но и са икономически необосновани, тъй като очакваната продължителност на оперирането на газовите централи е ограничено до около 2035 г. Заради извеждането на въглищните централи и по-бавното присъединяване на големи ВЕИ мощности, анализът показва, че страните от региона се превръщат в нетни вносители на електроенергия. Въпреки това, сигурността на доставките не е компрометирана, тъй като системната адекватност на електроенергийната система остава положителна.

Представените сценарии разглеждат и ролята на водорода и системите за съхранение в електроенергийния микс на региона. И двата типа технологии не се очаква да са икономически изгодни инвестиции преди 2030 г. В този контекст заключването на огромни публични средства в два мега проекта за батерии, както предвижда българският *План за възстановяване и устойчивост*, ще отнеме финансов ресурс за подобряване на енергийната инфраструктура и подкрепата на вече достъпни и по-евтини технологии за съхранение каквито са помпено-акумулиращите системи за съхранение като ПАВЕЦ „Чаира“. Като цяло е необходимо увеличение на използването на водоелектрическия капацитет на страната, който е натоварен не повече от 30% поради чести аварии, неефективно опериране и липса на ясна визия за пазарната му роля като балансър.

Фигура 2. Промяна на цените на електроенергията на едро в България, Румъния и Гърция до 2030 г. при двата сценария

Източник: Центърът за изследване на демокрацията на базата на данни от Aurora Energy Research.

Говорителите в кръглата маса се обединиха около нуждата от подобряването на регулаторната и административната рамка за ВЕИ инвестициите за постигането на амбициозните цели за декарбонизация на електроенергийната система. Г-н Сандов подчерта необходимостта да се преодолеят съществуващите регулаторни пречки пред ВЕИ сектора, като се наблегне на овластяването на потребителите, които да се превърнат от пасивни потребители в производители, които сами да са независими от енергийната система. Според проучване на пречките пред ВЕИ сектора в 27-те държави – членки на Европейския съюз, България е сред петте държави с най-тежки процедури и различни тежести пред ВЕИ инвестициите. Между необходимите мерки за подобряване на инвестиционната среда за ВЕИ са:

- избягване на дискриминиращо третиране на ВЕИ инвеститорите от страна на мрежовите оператори;
- либерализация на цените за пренос и достъп до мрежата;
- ускоряване разширението и модернизацията на електропреносната мрежа включително чрез изграждането на умни мрежи;
- въвеждане на интегрирани административни офиси за обслужване на ВЕИ проекти;
- дефиниране на ясни и последователни стимули за децентрализация на електроенергийното производство;
- създаване на специализирана регулаторна рамка за офшорни вятърни централи, системи за съхранение и нетно търговско отчитане на продажбата на електроенергията от ВЕИ.

Мисията на Центъра за изследване на демокрацията е „изграждането на мостове“ между науката и политиката. Центърът е независим, интердисциплинарен аналитичен институт, който съчетава широк спектър от знания, умения и възможности. Работата му в редица обществено-икономически области е свързана с изследвания, анализи и препоръки за подобряване на националните и европейските политики. За повече информация посетете <https://csd.bg/bg/>.

За повече информация:
Глория Трифонова
Сътрудник „Комуникации“
gloria.trifonova@csd.bg

Център за изследване на демокрацията
1113 София, България
Ул. „Александър Жендов“ 5
csd@online.bg